

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Fevzi TOPUZ
Muğla Milletvekili

Elektrik enerjisi, depo edilemezliği nedeni ile üretildiği anda tüketilmek zorundadır. Bu nedenle de ihtiyaç kadar üretilmesi gerekmektedir. Yani elektrik, niteliği gereği, doğal tekel konumundadır. Bu yüzden, elektrik enerjisi sektörü, üretim sürecinden dağıtım sürecine kadar, bir süreklilik ve bütünsellik göstermeli; üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin bir bütün halinde planlanması yoluyla yatırımların her biri diğerine paralel yürütülüp zamanında bitirilmelidir. Yani, elektrik enerjisinde merkezi planlama yapılması kaçınılmazdır.

Enerji sektörü, uzun vadeli, merkezi ve stratejik planlama gerektiren bir yapıdadır. Elektrik santralleri konusundaki en önemli husus; öngörülen yatırımların aksamaya uğramadan, zamanında yapılmasıdır. Gerekli santrallerin yanı sıra; iletim ve dağıtım alanındaki yatırımların da planlı ve düzenli bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Elektrik, sadece sanayi alanında kullanılan bir enerji girdisi değil, aynı zamanda tüm yaşamsal faaliyetlerin yürütülmesinde kullanılan çok önemli bir maddi araçtır. Bu nedenle de elektrik enerjisinin üretimi, iletimi ve dağıtımı bir bütün olarak "kamu hizmeti" niteliğindedir.

Kamu hizmetini, "Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimi altında, genel ve ortak gereksinimleri karşılamak, kamu yararı ya da çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinlikler" olarak tanımlayan Anayasa Mahkemesi'ne göre, "elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı ile ilgili etkinlikler" kamu hizmeti olduğu gibi; 3996 Sayılı Yasada öngörülen "köprü, tünel, baraj, içme ve kullanma suyu, arıtma tesisi, kanalizasyon, otoyol... deniz ve hava limanları yapılması ve işletilmesi ve benzeri etkinlikler" de kamu hizmetleridir.

Kamu elindeki şirketlerin bir yandan "maliyet bazlı" denilen otomatik fiyatlandırma ile son kullanıcıya yansıyacak zamları yapmaları öngörülürken, diğer yandan da şirketlerin üretimlerinde (nedense!!!) maliyet bazlı fiyatlandırma değil, borsa sistemi devam ettirilmektedir. Tahmin edileceği üzere; bu borsa sistemi de, hep en yüksek fiyatla işlem gören bir şekilde yapılandırılmıştır. EÜAŞ ve TETAŞ için de otomatik fiyatlandırmanın öngörülmesi, kamunun DUY'daki fahiş fiyatlara müdahalesinin ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir. Yani, duy sistemiyle oluşturulan karaborsa sisteminde elektrik fiyatları özel elektrik kuruluşları tarafından istenildiği şekilde ve tekel oluşturularak arttırılmakta, rekabet ortadan kaldırılmakta ve bu duruma müdahale edilmemektedir.

Siyasal iktidarın enerji alanında yürüttüğü politikalar sonucunda bugün ülkemiz elektrik enerjisi alanında yatırım açmazı, kamu tesislerinin elden çıkarılması ve piyasacı anlayışın dayattığı yüksek zamlar ve ayakları yere basmayan projelerle çevrelenmiştir.

Enerji darboğazını daha da açmaza sürükleyecek dağıtım özelleştirmeleri ile Başkent, Sakarya, Meram ve Aras dağıtım bölgelerinin satışını yapan AKP iktidarı, devir işlemine yönelik olarak süreci sürdürmektedir.

Özelleştirme uygulamalarının kendisi rant aktarım mekanizması olduğu için bu tür uygulamalar ne yazık ki beklenen sonuçlar haline gelmiştir. Yalnızca özelleştirme uygulamalarının değil, enerji alanının piyasaya bırakılmasının da kamu zararına yol açtığı ortadadır.

Konuyla ilgili olarak;

1. Bilindiği üzere elektrik dağıtımı bir kamu hizmetidir. Bu kamu hizmetini özel sektöre yaptırırken, kamu yararına ilişkin ne gibi yaptırımlarınız bulunmaktadır?
2. İlgili şirketlerle yapmış olduğunuz imtiyaz sözleşmelerini (ya da lisans sözleşmesini) şeffaflık ve denetlenebilirlik adına açıklayacak mısınız? Yapılan sözleşmeler kaç yıllığına ve değer özellikleri nedir?
3. İşletme esnasında teknolojik yenilenme yapılmadığı takdirde ilgili şirkete karşı ne gibi yaptırım koydunuz? İlgili şirketlere işletme ile ilgili sözleşme süresi sona erdiğinde, o günün yeni teknolojisini yaptırılması koşulunu sözleşmesine madde olarak koydunuz mu?
4. Devrettiğiniz şirketlerin yabancı ortağı bulunmakta mıdır? İlgili şirketlerin uluslararası veya başka bir tahkim kuruluna gitme hakkı var mıdır? İlgili sözleşmesine uyuşmazlık halinde Türk Yargısı'nın bakacağına yönelik bir madde koydunuz mu?
5. Devredilen şirketin başka sektör ve enerji sektöründe çalışıp çalışamayacağına yönelik yaptırımlar bulunmakta mıdır? Tekelleşmeye karşı ne gibi önlemler aldınız?
6. Bölgedeki elektrik dağıtımı ile işlerinin mali ve işleyiş ile ilgili denetimi hangi kurum yapacaktır? Denetlenebilirliği varsa bu sonuçları kamuoyuna açıklayacak mısınız?
7. İlgili şirketin yılsonu teknik verileri ve mali verileri (maliyet ve yapılan yatırımlar ve mali durumu) açıklama ve kamu kuruluşlarına verme zorunluluğu koydunuz mu?
8. Bölgemizde sık sık elektrik arızaları baş göstermektedir. Birçok bölgemizde 220 V gerilim verilememektedir. Tüketiciye verilmesi gereken kaliteli enerji nasıl vermeyi planlıyorsunuz? Aynı zamanda kesilen elektriklere karşı ne gibi önlemler almaktasınız?